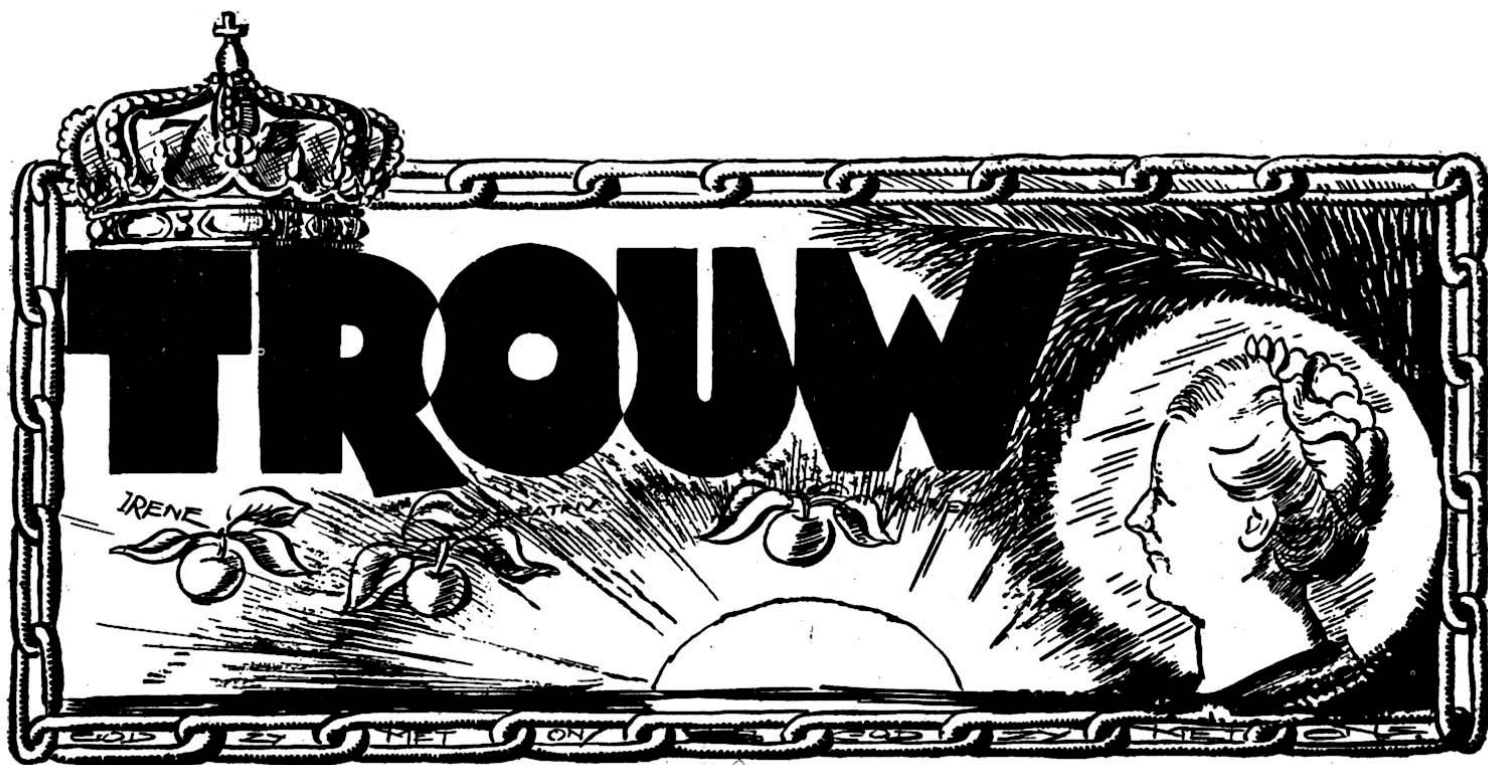

TWEEDE
JAARGANG No. 3.

Ja, zij zullen
Zich vervullen
Deze tijden van geluk

Deez' ellenden
Gaan volenden
En verpletterd wordt het juk.

MIDDEN
MAART.

Weest sterk.

Den laatsten tijd zijn er ontzettend veel menschen gearresteerd. Telkens weer hoort men, dat nu eens hier, dan weer daar de Duitschers een hap uit het illegale werk gebeten hebben.

Ook de razzia's op ondergedokenen nemen toe. In verschillende gemeenten ten plattelande strijkt op een kwaden morgen de Deutsche politie in grooten getale neer, soms wel duizend man sterk. Alle wegen worden afgezet en het heele gebied wordt overdekt met politiemannen en meter voor meter schier uitgekamd. Wij hoorden dezer dagen, dat het zoo in Bierum, Loppersum en in de Wieringermeer gegaan was. Er zijn er nog veel meer. Onder dergelijke omstandigheden moet men de kunst van onderduiken tot in de perfectie verstaan.

Dit alles vergt veel slachtoffers. Bovendien zijn de menschen soms wat murw van de spanning. Invasie-spanning, evacuatie-spanning, inundatie-spanning..... deze maanden tellen zwaar. Zij stellen het moreel van ons volk op de proef.

Het is begrijpelijk, dat er hier en daar wel eens menschen zijn, die, hoewel altijd flink geweest, een oogenblik van zwakheid krijgen. Zij gaan dan twijfelen of de zaak, die zij dienen, opweegt tegen het gevaar, dat zij loopen: Is het het risico waard? Dat kan den beste overkomen. Dat overkwam zelfs Elia, toen hij in de woestijn was en wanhoopde aan het welslagen van zijn profetische taak.

Ja, het is erg, er gebeuren veel rampen. En het kost veel bloed en tranen.

Maar had iemand gedacht, dat men tegen den Duitscher kon strijden, zonder offers te brengen? Neen, natuurlijk niet.

De vraag is maar, of het het waard is.

Laten wij eens zien, wat wij bereikt hebben. Wij hebben niets bereikt, zegt U?

Alles breekt ons bij de handen af. De overgrootte meerderheid liep om Ausweis. De overgrootte meerderheid laat zich als schapen ter slachting naar Duitschland sturen. De overgrootte meerderheid slikte het Z.kartenverfahren. De overgrootte meerderheid trekt het kleed der schande in den Arbeidsdienst aan. De overgrootte meerderheid der industrie werkt voor de weermacht. De overgrootte meerderheid spit voor den vijand. De overgrootte meerderheid van de ambtenaren buigt als knipmessen voor den bezetter; de overgrootte meerderheid van de eigen politie zit de eigen menschen achterna.

Ja, en de kleine minderheid die overeind blijft staan, wordt gedeceimeerd door verraad, door provocatie, door domheid, door pech en door het overdonderend geweld van den vijand. Waar moet dat

heen? Waar is het eind? kunnen wij dat volhouden?

Op dit alles moet een tweeledig antwoord gegeven worden.

In de eerste plaats: Gij overdrijft in uw pessimisme. Net als Elia, die dacht, dat hij alleen was, toen hij nog zeven duizend medestanders had. Het is erg, maar het is het tegenovergestelde van hopeloos. De groote ergernis van den Duitscher is n.l., dat hij het verzet niet klein kan krijgen. Het punt voor den Duitscher is niet, dat hij die paar duizend menschen meer vangt. Hij krijgt er immers zoo toch al massa's. Het punt is, dat hij telkens weer op het verzet stuit, het georganiseerde verzet. Hij wil ons murw hebben. Hij wil ons moreel, onze geestkracht breken. Hij wil onze gewetens knechten en ons onder het juk doen doorgaan. Hij gevoelt ook de geloofskracht, die ons drijft tot onze houding. Dat maakt hem zoo boos. Hij voelt, beter dan gij in uw moment van pessimisme, dat het geloof zich nooit zal laten neerslaan. Hij heeft aan ons veeljarig verzet langzamerhand ook begrepen, dat het tusschen hem en ons een religiestrijd is. En hij weet, dat die strijd behoort tot den felsten en taaiesten die er bestaat. Vandaar de heftigheid en de wreedheid van den aanval. De vijand heeft uw kracht, eigenlijk de kracht van uw kracht, ontdekt. Daarom is er geen reden voor pessimisme, maar voor optimisme. Maar toont hem dan die kracht ook. Principieel en radicaal. Geef geen duimbreed toe.

In de tweede plaats:

Wat geeft het? Kunnen wij het volhouden? Wij stellen u een wedervraag, die wij telkens stellen. Waarom plegen wij verzet? Om een Jood te redden, een onderduiker te helpen, een school te behouden. Ja, dat ook! Waarom duiken wij onder? Omdat wij de Deutsche oorlogsmachine niet willen helpen? Omdat wij niet in den Arbeidsdienst willen? Ja, dat ook. Waarom spitten wij niet voor den vijand? Omdat wij geen vliegvelen voor den Duitscher willen maken? Ja, dat ook, maar daarin en in nog zooveel meer dingen, waarin wij verzet plegen, doen wij nog iets meer, iets veel grooters. Die vliegvelen komen er immers toch en de oorlogsmachine draait. Maar in dat verzet doen wij **onzen christelijken plicht**, daarin beleven wij ons geloof, daarin belijden wij den Christus, in Wiens dienst wij staan. Wij mogen daarin profeten zijn net als Elia. Laten wij dat toch goed doen en laten wij het allen doen. Totaal verzet. Niet naar den Arbeidsdienst. Maar ook niet naar de keuring. Och, of al het volk des Heeren profeten waren! Dan doet de uitkomst van dag tot dag er niet zooveel toe. Een volk, dat Elia's voortbrengt is een sterk, is een gezegend volk, ook voor later.

Daarom, weest sterk, en Hij zal uw hart versterken.

DE VIJFTIENDE JANUARI TE VUGHT.

Wij zijn in het algemeen tegen de verspreiding van gruwelverhalen, doch wij moeten een uitzondering maken voor het relaas der gebeurtenissen, die zich den 15en Januari in het kamp te Vught hebben afgespeeld, waarbij 92 Nederlandsche vrouwen werden opgesloten in twee cellen van de nog niet voltooide gevangenis, welke midden in het kamp staat.

Wij geven dit relaas weer, omdat wij geloven, dat het goed is, dat het Nederlandsche volk weet, wie de Duitschers zijn, wat zij ons aandoen en waartoe zij in staat zijn. Maar al te veel weten daar niets van, willen daar niets van weten, denken dat het zoo erg nog niet is. Laten zij dit lezen en verschrikt worden.

Aan den anderen kant is er voor hen, die familie in het kamp hebben in Vught, geen reden om zich door de vreeselijkheid van het hier beschreven gebeuren te laten terneer slaan.

Het kamp te Vught is omstreeks half Januari 1943 in gebruik genomen. In de eerste vier werken van zijn bestaan zijn ongeveer een zevende deel van de gevangenen gestorven door de slechte behandeling. Sindsdien kwam er groote verbetering, zoodat door velen het bestaan dragelijk geoordeeld wordt. De hierna beschreven gebeurtenissen zijn, gelijk reeds is gebleken, niet een terugval in de oude ellende, maar een op zichzelf staande uitbarsting van de perversiteit van één man, den commandant Grünwald, die inmiddels reeds verwijderd is. Daaruit zien wij dan ook, dat de bekendwording van dit gebeuren voor de Duitschers een prikkel is, om tot elken prijs te voorkomen, dat er weer zulke enorme ongerechtigheden zich voordoen.

Nu het relaas.

De aanleiding: Conflict in een vrouwenbarak.

Onder de vrouwen in barak 23 B was er een, die aan den Kommandantur een verraderlijken brief schreef, waarin zij eenige uit het kamp ontslagen vrouwen aanbracht als begunstigsters van joden, van eenige vertelde zij, dat deze joden in huis verborgen hielden, hetgeen inderdaad het geval was. De vrouw, die een Rijksduitsche was, stelde haar mede-gevangenen op de hoogte van den inhoud van dit „epistolet van het verraad” en wekte daarmee de algemeene verontwaardiging. Men besloot haar te straffen zoodra de Deutsche bewaaksters verdwenen zouden zijn. Op de slaapzaal werd zij door de dames met de waterdoopt gestraft. Enkele pannetjes met water gevuld werden over haar uitgestort. Daarna moest zij beloven niets van het gebeurde aan den commandant of zijn helpster te vertellen.

Den volgenden morgen wandelde de gestrafte en door allen verachte door de poort van den Kommandantur, werd daar door den dienstdoenden schildwacht aangehouden en beschuldigd van een poging tot ontvluchten. Voor den commandant geleid, vertelde zij, wat de vrouwen haar hadden aangedaan. Zij werd daarop naar het vrouwenkamp teruggebracht, waar zij vertelde, dat de commandant door haar in kennis was gesteld van hetgeen er den vorigen avond was voorgevallen.

Opnieuw waren de bewoonsters van de barak zeer verbolgen op haar en besloot men haar te straffen. Onder algemeene instemming werd haar door een gevangene een haarvlecht afgesneden. Het slachtoffer was hierdoor zoo van streek, dat zij besloot te vluchten. Te middernacht verliet zij onopgemerkt de barak, klom over de eerste prikkeldraadversperring en werd, toen zij de volgende omheining aanraakte, door een schildwacht ontdekt, die door het geklep van de klokjes, die aan het prikkeldraad hangen, en die door de aanraking in beweging waren gekomen, argwaan had gekregen. De bewaking bestaat voor het grootste gedeelte uit soldaten van de Nederlandsche Landwacht. De bewuste schildwacht richtte zijn gewep op de vluchteling en schoot haar eenige malen door de borst. Zwaar gewond werd zij naar het ziekenhuis, dat in het kamp is ingericht, vervoerd.

Den volgenden morgen werd Mej. Non Versteeg, de Nederlandsche barakleidster, door een „Aufseherin” bij den commandant aangeklaagd. Zij moest op den Kommandantur verschijnen. Haar werd gevraagd, wie de haarvlecht afgesneden had, doch zij weigerde den naam van de schuldige te noemen. De commandant gaf bevel haar in de gevangenis op te sluiten in een cel, waarin zich geen enkel comfort bevond, zoodat zij op de steenen moest slapen. Evenmin ontving zij voedsel. Barak 23 B vond deze straf onbillijk en meende dat alle vrouwen schuldig waren en dat Non Versteeg slechts gedaan had, wat allen in haar plaats hadden willen doen. Zij deelden dit mede aan hun „Aufseherin”, die daarop de namen en de nummers van de betrokkenen noteerde en verslag uitbracht aan den commandant. Eenige dagen verlieten, de commandant liet niets van zich hooren, totdat des Zaterdagavond om 6 uur de vrouwen moesten aantreden voor de gevangenis.

In de gevangenis.

De commandant beval, dat zij door nooddeurtjes werden bin-

nengelaten. Geholpen door drie trawanten joeg hij de vrouwen al razend en tierend in een van de celkamertjes te hoop, waarin zich niets bevindt. De gevangenis is nog niet afgewerkt. Het metselwerk in de cellen was nog niet droog.

De mannen grepen de vrouwen ruw vast en duwden ze één voor één de cel in, waar zij als beesten tegen elkaar stonden gedrongen en geperst. Het gelukte hun 72 vrouwen in deze cel te „stouwen”, slechts met groote moeite slaagden zij erin de deur te sluiten en te grendelen. Alvorens dit te doen vergewiste de commandant zich ervan, dat de ramen gesloten waren, opdat geen frissche lucht zou kunnen toetreden en wenschte hij den dames een aangenamen Zondag. De overige 17 vrouwen werden in een andere cel op dezelfde wijze ondergebracht, maar kwamen niet zoo opeengepakt te staan. Het licht in de gevangenis en de cellen werd gedoofd. De heeren verlieten de gevangenis, waarin nog geen wacht gestationneerd is, zoodat de vrouwen van iedereen verlaten en van alle hulp verstoken dezen nacht in de cellen zouden moeten blijven staan.

Wat er in het stikdonkere celkamertje, waarin de grootste groep vrouwen was ondergebracht, heeft plaats gevonden, dien langen donkeren Januarinacht, tart alle beschrijving. Door toenemend gebrek aan zuurstof geraakten vele vrouwen in zwijm. Zoolang mogelijk werden zij door de andere overeind gehouden, omdat er geen plaats was om de bewusteloze neer te leggen en omdat men vreesde, dat ze, eenmaal op den grond gelegen, zouden stikken. Doch toen de krachten ter ondersteuning wegvielen, moesten de buiten kennis geraakten worden losgelaten.

Enige vrouwen werden waanzinnig van angst en begonnen rondom zich te slaan, te trappen en te duwen. Zij moesten door diegenen, die krachtiger van lichaam en geest waren, worden bedwongen. De hitte werd ondragelijk, de wanden en de vloer waren drijfnat van het water dat de uitademing erop deed condenseeren. Andere vrouwen begonnen over te geven en bevuilden zichzelf en elkander. Er hing een verpestende atmosfeer. De dorst werd ondragelijk. Eenigen gilden en schreeuwden om hulp, anderen spraken een gebed uit en troostten en bemoedigden. Tot allen drong het door, dat dit het einde werd: een langzame en zekere dood door verstikking. Nadat het talloze malen mislukt was, gelukte het eindelijk een raampje te openen en de glasruut van een ander kapot te slaan, maar dit bracht weinig of geen soelaas, want voor de ramen bevond zich een dicht houten schot. Er heerschte volslagen duisternis. Een lucifer wilde bij gebrek aan zuurstof niet vlam vatten. Aan de geluiden kan men nagaan, wat er gebeurde. Het aantal in zwijm geraakten steeg met het uur. De lichamen kwamen op en over elkander te liggen.

De noodkreten werden slechts flauw gehoord door sommige gevangenen buiten de gevangenis, maar zij werden als zoodanig niet door hen herkend, integendeel! Des Zondagmorgens werd in het kamp verteld, dat de vrouwen hun straf blijmoedig droegen: „ze hadden zelfs gezongen!”

Om 8 uur, dus nadat zij 14 uur hadden moeten staan en liggen, kwamen twee „Aufseherinnen” de vrouwen bezoeken. Toen zij de deur van de cel geopend hadden en een blik binnen hadden geworpen, ontstelden zij zeer. De aanblik was ontzettend, de walm, die uit de cel kwam, was weerzinwekkend, de gelaatskleur der vrouwen blauw-groen, en in de oogen van hen, die nog bij bewustzijn waren stond doodsangst te lezen. De schrik van de bewaaksters was zóó groot, dat zij de deur weer dichtsmeten. Oogenblikkelijk werd de arts van het kamp, een Duitsch officier, gewaarschuwd. Deze staat bekend als een zeer humaan man. Hij was diep geschokt door hetgeen hem was medegedeeld en haastte zich naar het gevangenisgebouw. De vrouwen, die nog bij bewustzijn waren, stonden tegen de muren gedrukt. Stonden?..... er was geen ruimte meer om beide voeten neer te zetten op de vloer. Onmiddellijk werden de lichamen van gestorvenen en bewusteloozen, die in het midden van het vertrek opgestapeld lagen, naar buiten gesleept en op de gangen neergelegd. Van de vrouwen, die de cel op eigen beenen konden verlaten, zakten vele ineen, toen zij in de koude frissche lucht op de gangen kwamen. De cel stoomde als een Turksch bad.

De commandant was van den stand van zaken direct op de hoogte gesteld. Zoodra hij in het bad geweest was zou hij komen, en hij kwam. Hij nam snel maatregelen, die er toe moesten leiden, de misdaad te verbergen. De nog levende vrouwen werden zoo snel mogelijk over de overige cellen verdeeld. Den Nederlandschen geneesheeren, die als gevangenen aan het ziekenhuis van het kamp verbonden zijn, werd niet toegestaan hulp te verleen.

Om twaalf uur Zondagmiddags werd de groep van 17 gevangenen uit de cel gelaten. Ook zij werden in afzonderlijke cellen ondergebracht. Hun toestand was niet zooals van de anderen, doch velen waren eveneens totaal uitgeput. Toen tot hen doorgedrongen was dien nacht, wat er in de cel naast hun plaats vond, werden zij door een vreeselijke angst bevangen. Gelukkig bewaarden zij hun kalmte, zoodat bij hen geen slachtoffers zijn gevallen. Eén van de

ergerlijkste zaken was ook daar, dat er geen licht, geen water, geen frissche lucht en geen wc. was.

Zondagmiddag liet de Duitse dokter ledikanten en bedden brengen, teneinde de gevangenen rust te kunnen geven.

Of de commandant hierin gekend werd weten wij niet. De keuken kreeg geen opdracht voedsel en drank naar de gevangenis te brengen, wat er aangevoerd werd aan eetwaar moest naar binnen gesmokkeld worden.

Des Maandagsmorgens werd de groep van 17 vrouwen ontslagen. Haar werd door een van de subalterne officieren van de Kommandantur medegedeeld, dat deze straf op haar was toegepast, wijl zij zich schuldig hadden gemaakt aan mouterij. Het was de eerste maal dat deze beschuldiging werd geuit. Tevoren was er nimmer iets over gezegd. De S.S.-man wees er vervolgens op, dat in Duitschland mouterij werd gestraft met de galg. De dames mochten van geluk spreken dat haar deze straf niet was toegedacht! Een verklaring werd haar ter teekening voorgehouden, welke inhield, dat beloofd werd niets te vertellen van hetgeen zij in de gevangenis gezien en gehoord hadden. Later op den avond werden er twee vrouwen van de groote groep uit de gevangenis ontslagen en naar de barak gebracht. De overige vrouwen, die het leven eraf gebracht hadden, waren of ontoonbaar of te zwak om vervoerd te worden. Verschillende bleken, groote brandwonden te hebben opgelopen in het gelaat en op andere lichaamsdeelen, vermoedelijk tengevolge van het salpeterzuur, dat zich op de celwanden had afgezet. Het versche metselwerk schijnt door de hitte te zijn uitgeslagen.

Daarna zijn ook de andere vrouwen uit de gevangenis losgelaten. Deze ontzettende gebeurtenissen hebben den dood van verscheidene vrouwen tot gevolg had. Daar het juiste cijfer ons niet bekend is, kunnen wij dat niet mededeelen. Het ligt, meenen wij, tusschen de 10 en 20.

Dat deze monsterachtige en afschuwwekkende moord als zoodanig ook wordt aangemerkt door de Duitschers, die in het kamp een leidende functie bekleeden, blijkt wel uit de houding van den geneesheer van het kamp. Diep ontroerd heeft hij dien Zondagmorgen de arme slachtoffers geholpen en haar vriendelijke en bemoedigende woorden toegesproken. Maar daarbij heeft hij het niet gelaten. De commandant eischte van hem, dat de gestorven vrouwen in de administratie van het ziekenhuis in termijnen van enkele weken zouden worden afgeschreven. De arts weigerde hieraan te voldoen.

De vrouwen, die uit het gevang ontslagen werden, moesten allen verklaringen onderteekenen, die belofte van stilzwijgen inhielden en die wat den overigen inhoud betreft, zeer verschillend waren. Hierop kwam de zaak neer, dat de schuld van het sterven van de opgesloten vrouwen of aan zichzelf, of aan de overlevenden te wijten was, ja, door sommige van de laatsten was bewerkstelligd!

Na het vernemen van het drama in de gevangenis was de verslagenheid onder de gevangenen verpletterend. De ouderen konden zich vele wreedheden en gruwelen vaak herinneren, maar geen van deze daden kon deze in verschrikkelijke onmenselijkheid overtreffen.

Werkt niet mee aan het Z-Karten-Verfahren

VERANTWOORDINGEN :

TOM 10; FOK 2.50; M.H. 35; R.M. 25; D.K.G. 16; G.H. 200—150—25—140; D.D. 53,75—100—25—60; O.T. 28,50; G.E.E.R.T. 100; B. 110; SIEB 50; X.Y.Z. 1000; J.U. 56; B.A.K. 40,10; N.N. 100; V.V.V. 200.

ANGST MOET ER BLIJVEN.

Mijn buurman is courantenlezer en daarom is hij een somber man. De vrees voor den na-oorlogse bolsjewiek is weer wat geluwd bij hem. Een week of wat is hij er bepaald een beetje van onder den indruk geweest. Daarna zaten de verhalen over de listig opgespoorde radio-toestellen hem dwars, terwijl hij bovendien nog alles behalve gerust was over de aankondigde vergelding en de speciaal daarvoor uitgedachte wapens. „Je weet toch maar niet..... En nu zijn er weer invasie-schrikbeelden, welke zijn stabiele gemoedsrust verstoren. Platgebombardeerde steden, ontploffende mijnevelden, doorgestoken dijken, volgepropte wegen, vluchtende, verdrinkende, verhongerde en vernietigde menschen. „Ze schrijven nou toch zelf....” Ja, een courantenlezer heeft tegenwoordig een zenuwslopend leven!

Het zou van weinig ernst getuigen, wanneer we niet dachten aan de zware offers, die de bevrijding wellicht nog van ons zal vragen. In dit opzicht heeft onze eigen radio-voorlichting vanuit Engeland ons trouwens nooit de waarheid verzwegen. We hebben ons zoo'n invasie nooit als een pretje voorgesteld en het heeft ons meermalen geërgerd, wanneer luchthartige Nederlanders er over praatten als gold het een feestelijk openingsnummer van een uitbundigen Koninginnedag. Bloed en tranen zullen er gevraagd worden: van het geallieerde leger — waarin ook onze Hollandsche jongens meestrijden — van het land, waar de eerste botsing zal plaatsvinden en (ook daaraan denken we zonder wreedaardig plezier) van de ons vijandige Duitse strijdkrachten. Het heeft echter geen zin om over alle verschrikkelijke mogelijkheden te jammeren. Nog minder heldhaftig is het om met een wereldwijd gezicht de hoop uit te spreken, dat de invasie toch vooral *hier niet* moet komen, omdat we het zoo slecht hebben kunnen, we zoo dicht bevolkt zijn, etc. Alsof dergelijke operaties voor Belgen, Franschen, Noren of Bulgaren onschuldige schouwspelen waren.

In ieder geval klinkt het kwasi-medelijdende-invasie-gejammer al heel weerzinwekkend uit den mond van Duitschers en hun Nederlandsch sprekende papegaaien. Zooals in het fabeltje van de drie wenschen, dat Mussert ons op Nieuwjaarsdag heeft verteld. Hoe verschrikkelijk dat „tweede front” voor ons volk zou worden, hoe zwaarder schuld den *Duitschers* toegerekend moet worden. Alleen hun verafschuwde aanwezigheid hier is de oorzaak, dat ook wij met een geallieerde invasie rekening moeten houden.

Reeds bijkans vier jaren houdt de vijand ons in zijn strakken strik gevangen. Menig edel lid werd reeds doodgedrukt en nu zal het N.S.B.gespuis, dat, toen de strik gespannen werd „met gekruiste armen” toekeek en daarna in dienst van den menschenjager trad, ons beklagen over den pijn, welke ons misschien wachten zal, straks, wanneer de diep-in-het-vleesch-getrokken banden worden...? Wat een gehuichel!

Bij mijn buurman openbaren zich symptomen van een familie-kwaal, die we den krantenkolder zouden kunnen noemen. Hij meent, dat het dagelijksche propaganda-pamflet, dat de Duitschers hem tegen behoorlijke betaling!) gelaten hebben, nog iets te maken heeft met wat wij vroeger een courant noemden. Daarom doorziet hij ook niet, dat het huidige invasie-gegrazel geen ander doel heeft dan om ons zenuwachtig, bang en onzeker te maken. Angst moet er blijven. We mochten eens in een weerbarstig-blijde stemming komen, als we de komende invasie als het voorspel der bevrijding begroeten. De Duitser wil geen opgewekte gezichten bij zijn sterfbed. Maar wij vinden het redelijk om de Duitschers alleen te laten griezele. Zij hebben er altijd nog meer reden voor dan wij.

DE WINTERHULP EN DE REKENKAMER.

In de bladen is destijds gepubliceerd, dat aan de Algemeene Rekenkamer opdracht werd gegeven „Winterhulp Nederland” te controleren. Toen de Algemeene Rekenkamer aan deze opdracht liet voldoen, bleek, dat de directie slechts inzage van de ontvangsten wilde geven; de betreffende controleurs mochten van geen enkele uitgave kennis nemen. Daar de Algemeene Rekenkamer nooit inkomsten, maar steeds slechts uitgaven controleert, heeft zij dan ook van alle controle afgezien. Maar van deze beslissing zal men in geen enkel dagblad melding gemaakt zien. Het publiek wordt in den waan gelaten, dat de Winterhulp werkelijk wordt gecontroleerd. Dat zulks met de uitgaven niet kon geschieden, spreekt in-tusschen boekdeelen.

DE ONTWIKKELING DER STAATSFINANCIËN TIJDENS DEN OORLOG.

Zooals algemeen bekend is, worden er sedert de bezetting van ons land door de Duitschers, geen volledige cijfers meer gepubliceerd over de Nederlandsche staatsfinanciën. Wat hiervan de oorzaak is, is duidelijk voor elk weldenkend mensch: op dit terrein vinden wij geen plaats, die het daglicht niet kunnen verdragen.

Maar hoewel de gegevens grootendeels geheim zijn, neemt dit niet weg, dat zij wel bestaan en dat er diensgevolge ook wel eens het een en ander van uitlekt. Uitgaande van hetgeen aldus bekend is geworden en van hetgeen ook nu nog gepubliceerd wordt (op basis waarvan eenige berekeningen zijn uitgevoerd), zullen wij trachten een indruk te geven van het verloop der staatsfinanciën gedurende de oorlogsjaren.

Het staatsbudget kan in het kort als volgt worden weergegeven: Uitgaven = loopende inkomsten plus tekorten.

Deze tekorten, waarvoor geen gewone inkomsten te vinden zijn, zullen door de uitgaven van kortlopende en langlopende leeningen gefinancierd worden (de vlottende en geconsolideerde schuld). Dus worden de uitgaven gedekt enerzijds door de loopende inkomsten, anderzijds door leeningen. Om nu de jaarlijksche staatsuitgaven te vinden, kunnen wij in eerste instantie van jaar tot jaar de loopende inkomsten en de toename van de staatsschuld nagaan. Voor laatstgenoemde gaan wij de gepubliceerde staatsschuld na (tabel I).

Tabel I

Gepubliceerde staatsschuld per 1 Januari
(in milliarden guldens)

	geconsolideerde schuld	vlottende schuld	totaal	jaarlijksche toeneming
1940	3.14	1.08	4.22	
1941	3.59	1.74	5.33	1.11
1942	4.46	2.40	6.86	1.53
1943	5.33	3.18	8.51	1.65
1944	6.12	4.18	10.30	1.79

Moelijker is het de loopende inkomsten (welke vnl. uit belastingopbrengsten bestaan) te geven. De eenige methode is zich te baseeren op de in vroeger jaren gepubliceerde cijfers om vervolgens na te gaan, welke veranderingen zich sedertdien hierbij hebben voorgedaan. Bijv. wat de belastingopbrengsten betreft: de wijzigingen in het belastingstelsel en -tarieven; het verloop van het nationale inkomen en -vermogen e.d. Hoewel de aldus verkregen uitkomsten (zie tabel II, kolom 3) niet volkomen met de werkelijke opbrengsten overeen zullen stemmen, gelooven wij toch, dat zij vrij betrouwbare benaderingen zijn. De aanzienlijke stijging van 1940 op 1941 is veroorzaakt door de ingrijpende wijzigingen, die toen in het belastingstelsel hebben plaatsgevonden (o.a. invoering van de winstbelasting en hervorming van de inkomstenbelasting). De daling sedert 1941 is een gevolg van de veronderstelling, dat het nationale inkomen en vermogen afnemen bij een onveranderd belastingstelsel en ongewijzigde belastingtarieven. Als resultaat vinden wij dus door optelling van de schuldtoename en de loopende inkomsten een eerste benadering van de staatsuitgaven (zie tabel II).

Tabel II

(in milliarden guldens)

	schuldtoename	loopende inkomsten	totaal
1940	1.11	1.00	2.11
1941	1.57	1.75	3.32
1942	1.65	1.70	3.35
1943	1.79	1.60	3.39

Toch hebben wij hiermede nog niet de werkelijke jaarlijksche staatsuitgaven gevonden en wel om twee redenen. In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met het grootboek voor den wederopbouw. De staat heeft n.l. op zich genomen een deel van de oorlogsschade, aangebracht aan gebouwde eigendommen, te vergoeden bij wederopbouw. Zoolang wederopbouw echter niet mogelijk is, worden deze verplichtingen van den staat in een grootboek ingeschreven. De ingeschreven bedragen worden door den staat als uitgaven beschouwd en moeten dus bij de reeds door ons gevonden uitgaven geteld worden. De grootte van het grootboek voor den wederopbouw is door ons geschat (tabel III).

In de tweede plaats moet er rekening mee worden gehouden, dat door personeelsgebrek en geringen ijver enerzijds en door toegenomen uitgaven anderzijds, aan te nemen is, dat de rijksbetalingen langzamer geschieden dan vroeger. Dit betekent dat er verschillende betalingen uitgesteld worden, hetgeen een vertraging der uitgaven-toename tengevolge heeft. Daarom moeten dan ook de jaarlijksche staatsuitgaven hooger gesteld worden dan zij schijnen te zijn. Wij schatten, dat het hierbij om ongeveer 100 mill. gulden per jaar gaat.

Als uiteindelijk resultaat krijgen we dus: (tabel III)

Tabel III

Staatsuitgaven (in milliarden guldens)

	totaal tabel II	toename Grootb. Wederopbouw	vertraagde uitgaven	totaal
1940	2.11	—	—	2.11
1941	3.32	0.2	0.1	3.62
1942	3.35	0.1	0.2	3.65
1943	3.39	0.1	0.3	3.79

Daarmede hebben wij de staatsuitgaven gedurende de oorlogsjaren geschat. Door deze bedragen te verminderen met de berekende loopende inkomsten, kunnen wij tenslotte nog aangeven hoe groot de werkelijke jaarlijksche tekorten geweest zijn (tabel IV).

Tabel IV

Jaarlijksche tekorten

	totaal uitgaven	loopende inkomsten	tekorten
1940	2.11	1.00	1.11
1941	3.62	1.75	1.87
1942	3.65	1.70	1.95
1943	3.79	1.60	2.19

Wij volstaan met deze cijfers, Duitschers en N.S.B.'ers laten de komende Regeering wel een praatje erfenis na.

DE TERUGKEER VAN IN DUITSCHLAND VERBLIJVENDE NEDERLANDERS.

Naarmate de dag der bevrijding nadert, dringt de vraag, wat er met de gevangenen, militaire en politieke, gaat gebeuren, zich met al meer klem aan velen op. Voor zoover deze gevangenen zich in Nederland bevinden, zal de kwestie zich vrij eenvoudig oplossen. Zoodra de Duitse bezetting verdwenen is, zullen de gevangenispoorten zich voor de politieke gevangenen openen. De Duitschers zullen wel zoo wijs zijn zich niet ter elfder ure nog aan de gevangenen te vergrijpen. Op het oogenblik dat ons land moet worden ontruimd, heeft de bezetter er geen enkel belang bij om zijn aftocht met ongemotiveerde wreedheden en onrechtmatigheden te dekken. In tegendeel!

Voor onze gevangenen in Duitschland is de zaak minder eenvoudig. Na den vorigen wereldoorlog is bij art. 3 van het Wapenstilstandsverdrag van 11 November 1918 bepaald, dat onmiddellijk begonnen moest worden met de repatriëring van alle naar Duitschland gedeporteerden, de gijzelaars, de beschuldigten en de veroordeelden inbegrepen en dat deze repatriëring binnen veertien dagen voltooid moest zijn. Art. 10 schrijft eveneens den onmiddellijken terugkeer van de geallieerde en Amerikaanse krijgsgevangenen voor, zonder reciprociteit, d.w.z. dat de repatriëring der Duitse krijgsgevangenen eerst bij het vredesverdrag zou worden geregeld.

Hoe lang het geduurd heeft, eer alle geallieerde gevangenen van den vorigen wereldoorlog weer naar hun haardsteden waren teruggekeerd, weten wij niet. Bekend is, dat nog in 1920 honderdduizenden krijgsgevangenen der centralen in Siberië geblokkeerd waren, die door den energieke arbeid van Fridtjof Nansen in 18 maanden geleidelijk naar hun vaderland werden teruggebracht.

In elk geval is het een illusie te meenen, dat de duizenden Nederlanders, die naar Duitschland zijn ontvoerd, binnen 14 dagen weer in ons land terug zouden kunnen zijn.

De geallieerde bezetting zal de regeling van het transport in handen hebben en zij zal zich zeker dadelijk intensief met de repatriëring bezig houden. Dit zal evenwel tijd kosten. Reeds nu zijn er raadgevingen vanuit Londen bekend gemaakt, die in hoofdzaak hierop neerkomen, dat men niet op eigen gelegenheid moet proberen te reizen. Het Roode Kruis zal ongetwijfeld worden ingeschakeld en ieder, die familie in Duitse gevangenschap heeft, zal goed doen, zoodra het oogenblik daarvoor gekomen is, de juiste gegevens daarvan zoo volledig mogelijk bij het Roode Kruis in Den Haag op te geven.

Men bedenke wel, dat Nederland zijn Oostgrenzen potdicht zal moeten houden, zoolang in Duitschland nog geen orde op zaken is gesteld. Het gevaar, dat allerlei gespuis ons land zal probeeren binnen te dringen, is niet denkbeeldig. Behoorlijke schifting van wat op eigen gelegenheid zich aandient, is noodzakelijk en daarbij is quarantaine onvermijdelijk. De Nederlanders, die over behoorlijke legitimatie-papieren beschikken, zullen zeker spoedig kunnen doorreizen, anderen zullen moeten wachten tot informaties over hen zijn ingewonnen.

Het spreekt echter vanzelf, dat alles in het werk gesteld moet worden om de repatriëring van onze gevangenen, die al zoo ontzettend veel hebben moeten ontberen, te bespoedigen. Daarom stemt het tot vreugde, dat men in Engeland reeds uitgebreide maatregelen voorbereid om op snelle en doeltreffende wijze den terugkeer van de Nederlanders in Duitschland te bewerkstelligen.

BINNENLANDSCHE KRONIEK

Gewijzigde verhoudingen in Nederland.

Wanneer wij zoo den gang van zaken in Nederland overzien en wij vergelijken dien met dien van twee, drie jaar geleden, dan zien wij een eigenaardig verschil.

Toen was heel ons doen en denken beheerscht door de idee: Hoe houden wij ons de Duitschers geestelijk van het lijf. Toen bestreden wij nog het nationaal-socialisme als levensbeschouwing. De N.S.B. was nog — al was het al veel minder geworden na 10 Mei — een politieke verschijning van het Nederlandsche erf zelf. Het nationaal-socialisme was nog een gevaar voor onze volksziel.

Thans is dat geheel anders. De N.S.B. en de Duitschers met hun leuzen van nieuwe Orde, Groot-Germaansche Rijksgedachte, met de daarachter liggende mythen van bloed en bodem enz., hebben onze aandacht niet meer. Want zij hebben geen aantrekkingskracht op ons volk vermogen uit te oefenen. En daarom behoeven wij ons daar niet meer mee bezig te houden.

Als Mussert zegt, dat de strijd om Amsterdam begonnen is, bijvoorbeeld, dan is dat eenvoudig onzin. Men vecht niet meer met Mussert, men lacht hem uit. Alle nationaal-socialistisch geschetter en gepraat in radio en krant is een geluid in de leege ruimte. Men vindt daar geen gehoor voor. En als Mussert in het Concertgebouw of een dergelijke zaal spreekt, te midden van zijn N.S.B.'ers en hun Duit-sche vrienden, dan is zijn spreken niet meer dan een gemummel of gebrul in zich zelf. Het Nederlandsche volk is hem nu reeds voorbij-gegaan, neemt geen notitie van hem.

Als Mussert straks den kogel krijgt, zal hij de paradoxale prestatie hebben geleverd van een ontijdig einde te nemen, na zichzelf eerst te hebben overleefd. Dat is dubbel zuur dus.

Het verzet tegen de N.S.B. en de Duitschers is dan ook niet meer in de allereerste plaats een principieele bestrijding van nationaal-socialistische dwalingen. Wij behoeven er niet veel meer over te praten, dat het nationaal-socialisme met al zijn aanhangs verkeerd is. Verzet is geworden tot een kwestie van moed en van techniek om de maatregelen van de Duitschers te niet te doen, te verhinderen of te saboteren. Natuurlijk heeft dat technisch verzet een principi-eelen ondergrond: Wij verzetten ons, omdat wij niet willen, wat de Duitscher wil, daar dit ons ongeoorloofd voorkomt.

Er komt weer een publieke opinie.

Deze ontwikkelingsgang, waardoor wij met den Duitscher en de N.S.B. uitgepraat geraakt zijn in Nederland, heeft een zeker herstel in ons nationale leven tot stand gebracht. De Duitscher en de N.S.B. vormen voor ons nog slechts een uitwendigen druk. Geestelijk zijn wij ze kwijt. En dat heeft tot gevolg gehad dat wij ons weer als fatsoenlijke Nederlanders onder elkaar voelden en zoo hebben wij de discussie over de problemen van het nationale en internationale leven hervat, nog wel niet op den voet en op de wijze van vóór den oorlog, maar wij benaderen het toch al een heel stuk, als wij in aanmerking nemen dat het allemaal ondergronds gebeurt. In vele opzichten fragmentarisch, vaak met reserves, nog vaker onbekookt en eigenwijs, is er in Nederland weer bezig zich een publieke opinie te vormen. Een intensief verkeer in kringen van allerlei soort en samenstelling, de verschijning van talloze clandestiene pamfletten en brochures en tenslotte een bont geschakeerde clandestiene perio-dieke pers, dragen tot het vormen van die publieke opinie bij.

Wij gelooven, dat dit zeer belangrijk en zeer verheugend is. Als wij straks bevrijd zijn, maken wij een abrupten overgang mee van nacht naar dag. En het zal dan een dag zijn, waarop we meteen met man en macht aan den slag moeten. Dan hebben we haast geen tijd te verliezen om weer aan het licht te wennen, om weer te acclimatiseren in de nieuwe omgeving. En daarom zijn die nachtpitjes van nu van zooveel belang. We zijn er van overtuigd, dat wij daar-bij lang niet alle dingen zien, die wij zien moeten, dat wij ook ver-scheidene dingen verkeerd zien. Maar wij voorkomen door onze huidige discussies en dat is voor het voortbestaan, voor het voort-leven van een volk zoo belangrijk, een geestelijk vacuum, een geestelijk luchtledig; al zullen wij de laatsten zijn om te beweren, dat er veel zuurstof is.

Wordt er te veel over de toekomst gesproken?

In dit licht willen wij beziën de critiek van hen, die zeggen: Er

wordt tegenwoordig te veel over de toekomst gepraat. Dat geklets over de toekomst kan wel tot later wachten, maar nu gaat het om ons verzet tegen den Duitscher. Eerst moet de Duitscher het land uit.

Het komt ons voor, dat deze tegenstelling zoo onjuist is. Inderdaad men kan zich eenzijdig en dus te veel met toekomstvragen bezig houden. En dat gebeurt soms dan ook wel. Er zijn mensen, die zich om het verzet niet bekommeren en breed uit kunnen speculeeren over wat er na den oorlog zoo al op het gebied van de reorganisatie van staat en maatschappij geschieden moet. Ons is iemand bekend, die zich zelf zoo belangrijk vindt voor later, dat hij zijn kostbare persoonlijkheid niet kan wagen aan het verzetswerk nu. Ons is een andere figuur bekend, die in den kring waarin hij leefde een zeker politiek gezag had, die nu tijd te over heeft, maar die zijn geestelijke nabestaanden thans doodkalm in den steek laat en, rustig onder-gedoken, zich met vlijt wijdt aan de studie van de Engelsche taal. Dat is immers de toekomst!

Inderdaad, dat moeten we niet hebben. Wij zouden de stelling willen poneeren, dat wie zich met het heden niet bemoeien wil, zich ook maar niet met de toekomst moet bemoeien. Dat is niet een kwestie van willekeur. Maar de geestelijk-politieke problemen van nu, van het verzet tegen de Duitschers hangen ten nauwste samen met de geestelijk-politieke problemen van later. Wij denken hier met name aan de vraag van de betekenis, van de macht van den Staat. De verhouding van gezag en vrijheid is in dezen bezettingstijd in geding, zij zal het na den oorlog ook zijn. De bezettingsgeschiede-nis, de nu opgedane ervaringen, zijn mede bepalend voor onze hou-ding straks. Menschen, die nu op een afstand blijven staan, die zeg-gen, dat dit alles nu niet belangrijk is, maar dat er later wat groots te doen valt, maken een historisch niet juiste en zedelijk niet goede scheiding tusschen onzen plicht van nu en dien van straks.

Verband tusschen verzet en toekomst.

Maar als dit juist is, dan is het omgekeerd ook waar dat, als wij ons volkomen van de toekomstvragen afsnijden, wij het heden niet in het juiste perspectief zien. De opkomst van het nationaal-socia-lisme, ons verzet daar tegen nu en onze overwinning ervan straks, kunnen wij niet uit de geschiedenis isoleeren. De lijnen der geschiede-nis loopen door. Wij worden in ons verzet nu gevormd voor onze taak later. Als wij het over de toekomst hebben, moeten wij, naar het ons voorkomt, dat vooral naar voren brengen. Wij behoeven nu nog niet in de eerste plaats allerlei wetten, kiesstelsels e.d. uit te denken. Daar zullen we nog wel tijd voor hebben later. Wat wij noodig hebben is ons bewust te worden van de politieke problemen, van de politieke aspecten van de na-oorlogsche wereld en van de richting, die wij dan uit willen. Het gaat nu niet zoozeer om politieke oplossingen voor straks. Al ons toekomstwerk nu, moet zich daar op concentreren.

Het eerste toekomstwerk, dat wij nu moeten doen is ons verzets-werk. Want waar gaat het om in ons verzetswerk? Om de Duitschers het land uit te jagen? Neen, althans niet in de allereerste plaats. Het meeste verzetswerk heeft niet deze direct militaire strekking. Ons verzetswerk gaat er in de allereerste plaats om dat Nederlanders, goede Nederlanders zullen blijven, dat een Nederlander zijn plicht zal verstaan en betrachten. En ook, dat wij in de dwalingen van het oogeblik den tijdelijken verschijningsvorm van meer of minder eeuwige dwalingen zullen herkennen. Dat wil dus alleen zeggen: Ons verzetswerk gaat om het behoud van Nederland in de toekomst.

Daarom stellen wij dit verzetswerk voorop. Het moet bij alles wat wij doen den klemtoon hebben. Wij kunnen het niet laten slingeren voor abstracte bespiegelingen over bepaalde onderwerpen voor de toekomst. Maar wij moeten het wel blijven zien juist in zijn verband met de toekomst.

„HOUDT DEN DIEF”.

Reeds meerder malen is het de N.S.B.-politiek gelukt om goede Nederlanders, die zij wilde arresteren en die aanvanke-lijk wisten te ontkomen, toch te grijpen met de hulp van het publiek.

Door te roepen „Houdt den dief” wist de politiek het publiek te bewegen, de voortvluchtigen tegen te houden en uit te leveren.

Zoo werkt een niets kwaads bedoelend publiek mee om illegale werkers aan den vijand uit te leveren.

Daarom, als gij „Houdt den dief” of iets dergelijks hoort roepen, trekt er U niets van aan. Het is, zoolang de Duitscher in het land is, niet zoo erg, als er nog een paar dieven meer blijven rondloopen, dan dat gij de kans loopt den Duitscher een van onze goede menschen in handen te spelen.

GEZONKEN MORAAL.

Onder de talrijke rampen, die de oorlog over ons land gebracht heeft, is de zedenverwilderding zeker niet de minst ernstige. Het is een overbekend feit, dat elke oorlogstoestand een snelle daling van het zedelijk peil ten gevolge heeft.

Temeer is dit thans het geval, nu ons land werd overvallen door een vijand, die willens en wetens elk beginsel van recht en moraal met voeten treedt.

Zelfs de in eigen oogen zoo hoog staande Deutsche weermacht maakt zich schuldig aan diefstal op groote schaal, aan brute rechtskrenking bij het in beslag nemen van huizen en goederen, aan beroving der bevolking van de allernoodzakelijkste levensbehoeften.

Wij spreken nu nog niet eens van de afzonderlijke gevallen van wederrechtelijke onteigening of regelrechten diefstal uit ontruimde of in beslag genomen woningen, noch van de opkoopertij tegen fantastische prijzen van allerlei levens- en genotmiddelen.

De strenge krijgstucht, die in de eerste dagen der bezetting werd gehandhaafd, toen het geringste vergrijp met den dood werd gestraft, is reeds lang verslapt.

De moraliteit van den Duitschen soldaat heeft ongetwijfeld een slechten invloed op ons volk, ook al is zijn optreden tegenover de vrouwen menigmaal uitwendig correct te noemen.

Stuitend is echter voor ons land, waar de reglementeering van de ontucht sinds lang is afgeschaft, de oprichting van officieele bordelen, waaraan vrouwen zich voor den tijd van vijf jaar bij contract kunnen verbinden. Wie binnen den overeengekomen termijn met het leven van ontucht wenst te breken, wordt wegens contractbreuk gevangen genomen en in Schevening opgesloten, waarbij lijfstraffen worden toegepast.

Erger nog dan het optreden der Deutsche weermacht is dat van al die gehate instanties, die ons onder velerlei namen bekend zijn en wier gruweldaden ons dagelijks vervullen met afschuw en ontzetting. Voor deze onmenschen is geen handeling te laag, geen bejegening te gemeen.

Roof, moord, mishandeling, zelfs van vrouwen, is aan de orde van den dag. Wij behoeven daarover niet uit te weiden. Ieder kent de voorbeelden hiervan uit eigen omgeving.

Daarbij komt nog de onvergelykelijke geraffineerde tactiek van bedrog en misleiding, waarvan het Hitler-regiem zich ook in de bezette gebieden bedient. Leugen en terreur zijn nog altijd de beide steunpilaren van de wankelende macht van het nationaal-socialisme.

Het is niet te verwonderen, dat dit alles ten onzent een meer dan normalen achteruitgang van de algemeene moraal veroorzaakt. Het zedenbederf vreet door ook in die kringen, waar men dit allerminst zou verwachten. Velen, die fel gekant zijn tegen alles wat Duitsch is, ondergaan daarvan toch den demoraliseerenden invloed.

Onberekenbaar is niet minder de schade aan onze volksmoraal toegebracht door de noodzakelijkheid om te trachten de gevolgen te ontgaan in vele gevallen zijn daarbij list en bedrog onmisbare wapenen. Sabotage en lijntrekken vormen de uiteindelijke toevlucht voor hen, die zich niet aan den gedwongen arbeid voor den vijand konden onttrekken.

Er wordt zwaar geknoeid op allerlei gebied, er wordt „zwart” gekocht en verkocht en dat alles onder het motto van het verzet. En inderdaad, al deze dingen zijn in onzen strijd tegen den vijand niet geoorloofd, doch ook noodzakelijk.

Alleen moeten wij ons wel terdege bewust zijn van het groote gevaar, dat hierin schuilt. Op het motief komt het aan. Onder den dekmantel der vaderlandsliefde zoeken velen niets anders dan hun eigen voordeel. De zwarte handel wordt niet bedreven uit de begeerte zooveel mogelijk goederen te onttrekken aan de leveranties aan Duitschland, doch in verreweg de meeste gevallen uit zuiver winstbejag. De ongelooflijk hooge prijzen, die gevraagd en betaald worden, zijn daar het bewijs van.

Deze zwarte handel is een schandvlek voor ons volk en moet als zoodanig worden gebrandmerkt. Terwijl een deel van ons volk honger lijdt, schaamt zich een ander deel niet zich ten koste van de armsten te verrijken. De prijzen van de zwarte markt zijn voor de groote massa immers onbetaalbaar.

Gelukkig, dat nog vele boeren en handelaars hun plicht wel verstaan en tegen redelijken prijs hun waren onderhands verkopen. Deze „witte” handel is vooral in de buurt van de groote steden echter maar al te zeldzaam.

Niet minder laakbaar dan de zwarte handelaren zijn zij, die in handel of bedrijf groote oorlogswinsten boeken, welke zij in schijn aan den vijand verdienen, maar die in werkelijkheid onze eigen schuldenlast verhoogen. Reeds vanouds is het maken van oorlogswinst een onzer nationale ondeugden. Ook in den vorigen wereldoorlog hebben wij ons in dat opzicht een slechte reputatie op den hals gehaald.

Thans treedt de geldzucht nog grover en brutaler aan den dag en zij heeft zelfs velen in haar greep, die meenen God en den Mammon tegelijk te kunnen dienen. Het maken van oorlogswinst is onsociaal en onchristelijk en kan door geen zoenoffer als een ruime bijdrage aan Kerk of liefdadigheid worden goedge maakt. Wie temidden van den grooten nood van ons volk slechts op eigen voordeel en verrijking bedacht is, gedraagt zich als een vijand van zijn eigen volk en stelt zich daarmee buiten de gemeenschap van dat volk.

De oorlog heeft ons wel doen zien hoe zwak velen in hun schoenen staan. De zakenmoraal holt achteruit, de onzedelijkheid neemt hand over hand toe. De toekomst ziet er zorgelijk uit. Het is zaak reeds thans het gevaar van nog verdere demoralisatie te signaleren en daartegen op onze hoede te zijn.

Een strenge handhaving der moraal over de geheele linie zal gebiedende noodzaak zijn. Ieder wake voor zichzelf en legge zich bij al zijn handelingen een hoogen maatstaf aan. Slechts dan zal ons land een nieuwe en betere toekomst tegemoet gaan, indien ons volk gelouterd uit den smeltkroes van het heden te voorschijn treedt.

Onze strijd is een strijd voor waarheid en gerechtigheid. Wanneer wij onder invloed van onze overweldigers ons laten meeslepen in de zedelijke verworping, die hij over ons gebracht heeft, dan hebben wij dien strijd verloren, ook al zouden wij dien met de wapenen winnen.

In het vrije Nederland leve en werke een zedelijk hoogstaand volk, dat Gods geboden kiest als richtsnoer voor het individueele en het maatschappelijke leven. Dan, maar ook dan alleen, opent zich voor ons land een wijd perspectief van een gezuiverd volksbestaan, waarin leugen en terreur weer plaats zullen maken voor waarheid en recht.

Haalt uw stamkaart niet af.

SCHOOLBESTUREN, WEEST OP UW HOEDE!

Het Departement van Opvoeding schijnt den smaak van het wetgeven te pakken te krijgen. Nadat wij een aantal lang niet altijd onschuldige afzonderlijke maatregelen hebben gehad, zijn thans plannen in voorbereiding voor een grondige herziening der Lager-onderwijswet. Weliswaar spreekt men alleen nog van formeelen en technische wijzigingen, maar de heer Terpstra, chef van de afdeling L.O. en zwager van den leider, denkt al aan weglating van overbodige franje en stelt zich voor de wet dusdanig te wijzigen, dat de „overheid” een grootere bevoegdheid krijgt ten aanzien van de organisatie van het onderwijs en ten opzichte van de personen, die met het onderwijs worden belast. Hij schijnt den tijd rijp te achten voor een verder ingrijpen in de opvoeding van onze jeugd en hij komt er rond voor uit, dat om een en ander te bereiken, de vrijheid van de gemeenten ten aanzien van het openbaar en van de schoolbesturen ten aanzien van het bijzonder onderwijs zal moeten worden ingeperkt. De herziening is dan ook toevertrouwd aan een commissie, die voor een belangrijk deel bestaat uit menschen, „die het huidige revolutionnaire gebeuren aanvoelen”, terwijl er ook overigens menschen in zitten, die niet al te krachtig vasthouden aan de grondwettelijke regeling van het lager onderwijs.

De heer Van Dam poogt den schoolbesturen wel wijs te maken, dat hij het zoo slecht nog niet met ze meent en dat hij eigenlijk liever de heele benoemingsverordening liet vallen; maar dat hij daarvoor de Duitschers niet mee kan krijgen — en de inspecteurs van mijnheer Van Dam zeggen precies hetzelfde —, maar intusschen heeft men achter de schermen al weer nieuwe gerechten voor het bijzonder onderwijs te vuur staan.

HET GOED RECHT VAN DEN OVERVAL.

Het is van belang het goed recht van het werk onzer gewapende verzetsgroepen te verdedigen. Dit is vooral noodig, nu de Rijkscommissaris bij decreet van 22 Februari j.l. de positie van onze overvallers zeer ernstig bedreigt.

Dat leden van de knokploegen den kogel kregen, indien ze door den vijand werden gepakt, was wel reeds bekend, vooral, omdat er reeds meerdere slachtoffers waren gevallen, doch dit besluit verscherpt den toestand geducht. Tot nu toe werd tegen hen altijd nog een soort van proces gevoerd en bleven er altijd nog mogelijkheden open tot een mildere beoordeeling. Bovendien verliepen er weken en maanden voor de zaak was afgewikkeld. Nu werd bepaald, dat de „saboteurs” door het politiestandgerecht zullen worden gevonnisd en daarmee is bij arrestatie elke hoop op redding vervlogen. Elke „vrijheidsstrijder” kan er op rekenen, dat zijn lot met eenige dagen is bezegeld; we hebben dat in de stakingsdagen van Mei 1943 maar al te goed begrepen.

We behoeven ons over dezen gang van zaken niet te verwonderen en het behoeft ook geen betoog, dat dit decreet aan de kracht van den guerilla-krijg in ons land geen afbreuk zal doen. Het verscherpt den toestand slechts.

We zouden dan ook geen aanleiding gevonden hebben over het recht en de moraal van dit werk te schrijven als de „toelichting” op dit decreet niet zulk een laaghartige argumentatie er voor had gegeven. Dat is trouwens geheel in de Deutsche lijn. In heel hun oorlogvoering hebben de Duitschers zich nog nimmer kunnen opwerken tot het eerlijk beoordeelen van de motieven van hun tegenstanders. Engelschen zijn lafaards en moordenaars, Amerikanen zijn luchtpiraten, Bolsjewisten zijn barbaren en bandieten en allemaal samen zijn het Joodsche whisky-drinkers en dronkaards.

Precies in deze lijn worden nu onze „frontstrijders” bejegend. Nergens wordt het waarachtig motief ook maar genoemd. „Het is aangetoond” (sic), zegt de toelichting: „dat distributiebonnen uit zucht naar geldelijk gewin in den zwarten handel verdwenen en dat gestolen legitimatie-papieren voor misdadige doeleinden werden gebruikt. De daders moeten worden gezocht in kringen van beroeps-misdadigers of van totaal ontwortelde anarchistische elementen”.

Als wij deze bewuste leugens van den heer Seyss-Inquart ontzenuwen doen we dat niet om een debat met den vijand te beginnen, maar slechts om het goed recht en de moraal van de werkelijke frontstrijders voor ons volk te verdedigen. Daarom nog eens sterk en krachtig hier de motieven genoemd, die de aanvallen op bevolkingsregisters en distributiekantoren rechtvaardigen.

Om het recht.

Bij vele menschen is dit recht nog niet duidelijk. Ze zien den chaos groeien en ze vreezen, dat deze onze ellende eerder zal vergrooten dan verkleinen. Deze menschen begrijpen den oorlog niet. Een oorlog is n.l. het allerverschrikkelijkste, wat een mensch treffen kan en ieder, die in dien oorlog in de vredeshouding gaat staan, verliest den oorlog onherroepelijk. Vrede en oorlog zijn absolute tegenstellingen. In een vrede bouwen we, in een oorlog vernietigen we. Als het vrede is, bouwen we huizen en fabrieken; in een oorlog leggen we er bommen onder. In vredetijd leggen we wegen aan en we construeeren bruggen; als het oorlog wordt blazen we ze op. In vredetijd werken we met ijver; in den oorlog is sabotage plicht. Het wil dit zeggen, dat alles wat de vijand in bezit wil nemen, door ons moet worden verhinderd, omdat het anders in een minimum van tijd tegen ons zelf werkt. In dezen totalen oorlog is Rusland het eenig totale land geweest, dat dit begrepen heeft en met toepassing van het systeem van de verschroeiende aarde heeft het volk succes geboekt. Wij staan daar nog dagelijks bij te juichen.

Hoe is nu de toestand bij ons geweest?

Wij, die in de vredeshouding meer dan een eeuw lang zijn opgevoed, hebben den oorlog eerst niet begrepen. We hadden een keurig georganiseerd systeem uitgedacht en opgebouwd en toen de vijand kwam, hebben we dat even keurig, vrijwel geheel aan hem uitgeleverd. Daaronder waren niet alleen goed geoutilleerde fabrieken, maar ook een perfect systeem van bevolkingsregistratie en distributie van levensmiddelen. Bij de capitulatie hebben we dit aan den vijand overgegeven, hopen op een loyale houding als die wij bij de overgave aannamen. We deden nog meer: we hebben op zijn last aan heel het volk nog legitimatie-bewijzen bovendien verschaft. Dit was dom, ontzettend dom. We hebben namelijk buiten den vijand gerekend. We hadden verwacht, dat hij de eerste deelen van ons volk, zijn registratie der bevolking en zijn voedselverdeling, buiten den strijd zou houden. Doch hij deed dit niet. De bevolkingsregisters worden gebruikt om onze mannen en jongens in dienst van den vijand naar Duitschland te voeren. De P.B.'s worden gebruikt om vaderlandsche elementen te vangen en onze jongelui die weigeren, te vinden. Zelfs de distributiestamkaart doet als Gestapo-apparaat dienst en zoo sterven we een gestagen dood aan ons eigen perfect

opgebouwd systeem. Heel de bevolkingsregistratie ligt midden in de vuurlinie.

In den slag is er dan maar één houding en die is: **vernietigen. Dat is ons recht.**

Dit gaat natuurlijk niet zonder strijd gepaard. Als de vijand menschen op ons pad plaatst, grijpen we ze aan. Als deze menschen gewapend zijn, nemen ook wij wapens mede. Schieten zij, dan schieten wij ook, bij voorkeur iets eerder dan de man die 's vijands goed verdedigt.

Begrijpen we het goed: hier is niet in het spel de misdadige zucht om te doodden of te verwonden, maar de dringende noodzaak tot zelfverweer of wilt ge: de bescherming van het goed en het leven van den naaste.

Niet wij, maar zij zijn de aanvallers.

Trouw aan onze traditie.

Op dit punt gekomen, komt de moraliteit in het geding. Slappe vaderlanders slaan handenwringend dezen gang van zaken gade. Ze vreezen de aantasting van de voedselvoorziening en lamenteren over de demoralisatie die dit alles brengt. In wezen hebben die menschen het gezicht op het recht van onze oorlogvoering verloren en zij bewegen zich nog steeds in de vredeshouding. Hierdoor spelen zij den vijand in de kaart.

Zij moeten niet vergeten, dat heel ons verzet rechtstreeks het gevolg is van onze echt christelijke levenshouding. Daarom voeren wij dit verzet als een rechtstrijd. Zoo vielen onze jongens tusschen 10 en 14 Mei 1940 voor het recht. Ze vielen aan om ons recht te verdedigen en ze verbloeden voor het vaderland. In het verlengde daarvan ligt heel onze strijd van heden. Dit is niet alleen ons geestelijk verzet, maar ook het verzet met de wapens als de vijand ons daartoe dwingt. Door deze houding worden onze verzetsgroepen gedragen. Ze weten om Gods wil te strijden voor het vaderland en zij buigen hun knieën, deze „ontwortelde anarchistische elementen” en ze bidden God om een zegen over hun aanvallen. Hoe ze gezegd worden, bewijst het verloop van den strijd als we bedenken, dat ze nu reeds maanden lang onze ondergedokenen gratis van bonkaarten hebben voorzien.

Laat men nu niet denken, dat deze dingen in pure theorie worden neergeschreven. Men moet het eenvoudig en dringend dankgebed van den leider van een knokploeg hebben gehoord om te kunnen begrijpen, wat het is als deze mannen zich in de hoede van God bevelen als de aanval moet geschieden of als ze danken voor de bewaring als het grootste gevaar is getrotseerd en de bonnenbuit is binnengebracht. Men moet ook de vrij groote soberheid kennen, waarin deze menschen leven, ofschoon ze bij duizenden de bonkaarten om zich heen hebben liggen. Men moet hebben gepield het gevoel, waarin deze menschen leven, n.l. in het besef alle dagen te kunnen sneuvelen.

Het zijn de hoogtepunten in onze geschiedenis, als beschreven wordt hoe onze veldheeren dicht bij God leefden en in het gebed heel hun handelen in den strijd aan Hem overgaven. Ontroert ons niet de daad van Maurits, die na den slag bij Nieuwpoort van zijn paard daalde en zijn knieën in dankgebed op het slagveld boog? In die lijn mogen we de houding van onze knokploegen zien. Misschien niet allen, maar zoo zijn ze er en zoo geschiedt het.

Is dat demoralisatie? Zijn dat misdadigers? Dieven en ontwortelden?

Neen, hier is Nederland op zijn grootst, trouw aan zijn schoonste christelijke traditie. Zoo vecht Nederland met de wapens in de vuist en met het oog op God gericht.

We zouden, iets verder gaande, kunnen schetsen hoe volkomen verantwoord in Nederland e.v. Gestapo-agenten en andere verraders, die rechtstreeks het leven van den naaste bedreigen, worden gedood.

Hoor het den R.K. jongen kerel zeggen, die juist genooddaakt was het recht van noodweer te oefenen en een verrader neer te schieten: „Het is wat, mijnheer, als je iemand zoo maar voor onzen lieven Heer moet zetten”. Hoor hem het pleidooi voeren voor iemand, die ditzelfde lot moest ondergaan. De vraag of het werkelijk noodig was woog hem zwaar. Dan gaan we voelen, dat deze menschen niet ontworteld zijn, maar dat het hun smart in de ziel, dat anderen zoo ontworteld werden, dat de wegneming van hun leven den eenig mogelijken weg bleef om het leven van anderen te beschermen.

Het zal een zegen zijn als ons volk volkomen dit bij uitstek vaderlandsche werk begrijpt en de sinistere argumentatie van den Rijkscommissaris, die al eens zijn eigen vaderland verraden heeft, laten voor wat het is.

Dit werk moet worden gedragen door heel ons volk.

Voor de gesneuvelde in de laatste weken ontblooten wij eerbiedig het hoofd en we eeren hun nagedachtenis als helden. Voor de strijders gaan onze gedachten uit en voor hun werk en hun bescherming stijgt ons hartstochtelijk gebed op.

GEEN GESCHIPPER.

Een belangrijke volksgroep, belangrijk vooral ook voor onze vijanden, n.l. de schippers. En dat is te merkwaardiger, daar het percentage N.S.B.-ers in scheepvaartkringen zoo gering is. Algemeen probeeren onze schippers zoo gewoon mogelijk te doen, d.w.z. zooveel mogelijk te doen. Ze negeren den oorlog en meenen daardoor het recht verworven te hebben, dat de oorlog nu ook hen negeert. Ze varen zoo hard mogelijk en liefst voor de weermacht, omdat daaraan meer verdiend wordt, en omdat daarvoor brandstof gegeven wordt. En ze toonen zich heftig verontwaardigd, wanneer de R.A.F. het durft bestaan, die vreedzame (!) werkers in de uitoefening van hun vreedzaam (!) bedrijf te storen! Maar dat berust toch op een misverstand. Zoolang men er nog steeds geen been in ziet, bouwstoffen aan te brengen voor vliegvelen en vestingwerken, aangelegd en opgeworpen tegen eigen Koningin, regering en landgenooten (en deze schippers zijn n.b. „goed“!), zoolang men nog steeds den vijand in het bedrijven van zijn rooftochten op groote schaal gaarne ten dienste staat, zoolang men nog steeds de bezittingen der doodgemartelde Joden naar het moordenaarshol over de Oostgrens blijft slepen, zoolang men zijn diensten leent aan de macht der duisternis, zoolang is men toch nog niet heelmaal „goed“ en zoolang is een geallieerde bom, die op Uw schip terecht komt, daar aan het goede adres. Wij begrijpen de moeilijkheden waar gij in verkeert. Het is de oude strijd tusschen plicht en brood. De geschiedenis spitst zich echter toe en begint steeds sterker aan te dringen op het doen van Uw plicht. Daarom schippers, geen geschipper meer en gaat aan de goede zijde staan. Weigert te varen voor de Duitsche roovers.

DE ONDERWATERZETTINGEN.

De ontwrichting van ons volksbestaan neemt in omvang toe door de steeds verder gaande evacuatie. Eerst ging het om bepaalde stadsgedeelten in den Haag en andere kustgebieden. Thans komen daar bij de evacuatie uit de gebieden, die de Duitschers onder water willen zetten. Dat is de meest directe, ouderwetsche — zouden we haast zeggen — oorlogsellende. Berooid van alles en uit hun bedrijf gestooten komen deze menschen, zonder eenig uitzicht, in den vreemde op de keien te staan. De onderwaterzetting is daarenboven een ramp op zich zelf. Vooral, waar dit, gelijk in Zeeland en de Zuid-Hollandsche eilanden geschiedt, met zout of brak water plaats vindt. De bodem neemt daar dan zout op, waardoor het land voor veel langeren tijd onbruikbaar wordt en gras en geboomte sterven gaat.

Hoever de Duitscher zal gaan met de inundatie, weten we niet. Het schijnt dat er uitgebreide en minder uitgebreide plannen zijn. En de uitvoering ligt niet alleen in handen der Duitschers. De gang der oorlogvoering speelt ook een rol. Maar, en dit moeten wij goed begrijpen, de *welwillendheid* van den Duitscher speelt *geen* rol.

Volgens een kaartje, dat voor ons ligt, willen de Duitschers twee waterlinies maken. De eerste loopt van Rotterdam noordwaarts midden door Zuid-Holland naar de Haarlemmermeer. (Oude- en Nieuwe Wetering) Ten noorden van Amsterdam is de onderwaterzetting van een gebied van Monnikendam tot Beverwijk en vandaar naar het zuiden tot Haarlem, ontworpen. Ten noorden daarvan zouden stukken van de Beemster en de Schermer onder water gaan, en vervolgens een strook bij het Noord-Hollandsch kanaal tusschen Bergen en den Helder. Dat is dan met elkaar de eerste waterlinie. De tweede ligt meer naar het oosten en komt zoo ongeveer overeen met onze waterlinie. Een strook ten westen van Utrecht, van Muiden tot en met den Biesbosch, komt hier voor onderwaterzetting in aanmerking. In het Utrechtsche is men reeds met voorbereidingen begonnen.

Verder is volgens dit kaartje de inundatie van Zeeuwsch-Vlaanderen ontworpen, van een gedeelte van Walcheren en Zuid-Beveland, Schouwen-Duiveland, Tholen (grootendeels), Flakkee, Putten, de Hoeksche Waard (grootendeels).

Met de onderwaterzetting is hier reeds een begin gemaakt. Het betekent niet altijd dat de zaak blank komt te staan. In sommige gebieden volstaat men met den grond drassig te maken.

Al met al betekent dit een groot onheil, dat niet zal nalaten ook op onze voedselvoorziening van nadeeligen invloed te zijn.

- dat in de eerste helft van Maart 10% van het apparaat van de voedselvoorziening naar het Oosten des lands evacueert;
- dat op last van de Duitsche instanties de voedselvoorraden naar het Oosten des lands worden overgebracht;
- dat in het Westen des lands, te weten de provincies Noord- en Zuid-Holland, Zeeland en Utrecht ten westen van de lijn Hilversum—Utrecht—Vianen, slechts voor drie weken grondstoffen voor de meel- en bloembereiding aanwezig mag zijn;
- dat naar de meening van den heer Louwes de brood- en vetrantsoeneering ernstig gevaar loopt te moeten worden vermindert;
- dat tengevolge van de inundatie van de Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche eilanden 53 miljoen K.G. ingekulde aardappelen zijn vernietigd en nog dreigen te worden vernietigd, omdat er geen transportmogelijkheid is;
- dat volgens een vertrouwelijk rapport van den Duitschen minister van het transportwezen er in Duitschland in 1943 hebben plaats gehad 3516 botsingen en ontsporingen en dat daarbij bijna 2000 Duitsche burgers zijn omgekomen;
- dat aan den strijd in de Middellandsche Zee honderd Italiaansche oorlogsschepen deelnemen aan de zijde der geallieerden;
- dat de vrijescharen van Tito in Yougo-Slavië 16 Duitsche divisies vasthouden;
- dat alleen voor de luchtverdediging van Duitschland in het Westen 300.000 man en 4/5 van het totaal aantal jachtvliegtuigen worden vastgehouden;
- dat H.K.H. Prinses Juliana een bezoek gebracht heeft aan den W.I.-Archipel en een eendaagsch bezoek aan Venezuela, dat zij overal door de Nederlandsche- en Inlandsche bevolking met groote geestdrift is ontvangen;
- dat de leiding van den N.A.D. de Nederlandsche auteurs hebben uitgenodigd tot een bezoek aan hun kampen;
- dat aan de gew. Arb. Bureaux op 23 Februari opdracht is gegeven om uiterlijk 24 Februari een nominatieve opgave te verstrekken van de ambachtscholen, de beschikbare leerplaatsen en de bezetting dezer scholen;
- dat de P.T.T. een speciale overeenkomst heeft gesloten om direct vrij veel personeel naar Duitschland uit te zenden voor tewerkstelling bij bureaux van de Duitsche rijkspost;
- dat in Nederland in het afgelopen jaar 4.000 piloten van de geallieerden begraven zijn;
- dat in den nacht van 25 op 26 Februari een groep van 12 gemaskeerde personen een inval heeft gedaan in het politiebureau te Delft, 35 pistolen heeft meegenomen en drie ter plaatse gevangen gehouden personen heeft bevrijd;
- dat men voorbereidingen treft om de concentratie van bedrijven ook te gaan toepassen in den boekhandel;
- dat men bezig is oudere leden van den Nat. Jeugdstorm op te leiden voor het doen van arrestaties;
- dat de B.P.M. ook haar bijdrage tot de Duitsche oorlogvoering heeft gevoegd door in dezen tijd proefboringen te doen naar olie in het Oosten van ons land;
- dat er bij Coevorden 2 oliebronnen zijn aangeboord, die nu reeds in exploitatie zijn;
- dat op het oogenblik op de Staatsmijnen aanplakbiljetten hangen met opschrift: „Mijnwerkers kunnen geen lid meer zijn van de Waffens S.S., omdat zij in dienst staan van de Duitsche oorlogsindustrie“ en „We moeten 's Zondags werken, omdat wij werken aan de kolenvoorziening van Nederland en dat deze anders in gevaar komt“;
- dat van het begin van den oorlog af in het totaal 38.000 man bij de Engelsche luchtmacht zijn omgekomen en 10.400 vermist;
- dat meer dan 10.000 machines zijn verloren gegaan;
- dat bijna 900.000 aanvalsvluchten boven Noord-West Europa zijn ondernomen in het tijdvak van 1 Januari 1943 tot 15 Februari 1944;